

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет природничих наук
Кафедра анатомії і фізіології людини та тварин

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лабораторна та цитогістологічна діагностика пухлин

Освітня програма	Лабораторна діагностика
Спеціальність	091 Біологія
Галузь знань	09 Біологія

Затверджено на засіданні
кафедри
Протокол № 1 від “29” серпня
2019 р.

м. Івано-Франківськ - 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу

<u>1. Загальна інформація</u>	
Назва дисципліни	Лабораторна та цитогістологічна діагностика пухлин
Викладач (-і)	к.б.н., доц. Случик Ірина Йосипівна
Контактний телефон викладача	095 496 85 71
Е-mail викладача	kfa@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	вибіркова
Обсяг дисципліни	180 год (6 кредитів)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	щотижня
<u>2. Анотація до курсу</u>	
<p>Дисципліна «Вірусологія» є нормативною навчальною дисципліною для студентів ОР «бакалавр» спеціальності 091-Біологія (Освітня програма «Лабораторна діагностика»). При вивченні цієї дисципліни студенти отримують теоретичні знання про будову, закономірності функціонування, різноманітність та поширення вірусів, які є підґрунтям для оволодіння методологією та методами лабораторної діагностики вірусних захворювань.</p>	
<u>3. Мета та цілі курсу</u>	
<p>Мета: згідно з сучасними уявленнями і досягненнями науки сформувати в студентів знання про морфо- та гістогенез новоутворень різних тканин та органів та принципи і методи лабораторної діагностики пухлин.</p> <p>Завдання: ознайомити студентів з основними завданнями і методами лабораторної і цитогістологічної діагностики пухлин.</p>	
<u>4. Результати навчання (компетентності)</u>	
<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правила техніки безпеки під час роботи з кислотами, лугами, вибухонебезпечними, отруйними і мутагенними речовинами, електрообладнанням; - правила взяття матеріалу для дослідження і доставки його в лабораторію; - морфо- та гістогенез новоутворень органів дихання; - морфо- та гістогенез новоутворень органів сечовиділення; - морфо- та гістогенез новоутворень органів травлення; - морфо- та гістогенез новоутворень статевих органів. <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дотримуватись правил техніки безпеки, протипожежної безпеки, особистої гігієни, виробничої санітарії, асептики та антисептики під час 	

- роботи в профільних лабораторіях;
- обробляти лабораторний посуд, проводити його дезінфекцію, стерилізацію, знезаражувати відпрацьований матеріал;
  - забезпечити якісний забір матеріалу, проб для різних лабораторних досліджень ;
  - дати трактування цитологічних, гістологічних досліджень;
  - трактувати морфологію елементів в різному біологічному матеріалі;
  - оцінювати та трактувати результати досліджень в залежності від патології, віку, та статі пацієнта.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	30
Практичні заняття	30
Самостійна робота	120

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
6-й семестр	091 Біологія	ІУ курс ОР «бакалавр»	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
------------	---------------	------------	---------------	-------------	------------------

Змістовний модуль 1. Пухлини органів дихання і травлення.

Лекція 1. Отримання та приготування матеріалу для цитогістологічного дослідження. Забір матеріалу. Методи фіксації. Гістоогічні методи. Фарбування та виготовлення мікропрепаратів.	Лекція	[1,4,6,10]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу
Лекція 2. Загальні ознаки пухлин. Загальні ознаки пухлин. Фактори розвитку. Класифікація злоякісних пухлин. Морфогенез пухлин.	Лекція	[1, 3,4]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу

<p>Лекція 3. Теорії розвитку пухлин. Теорія пухлинного поля. Теорія генетичних мутацій. Теорія вірусних онкогенів. Епігенетична теорія. Теорія відмови імунного нагляду.</p>	Лекція	[1-8]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу
<p>Лекція 4. Протипухлинний імунітет. Клітинні фактори імунітету. Гуморальний імунітет. Імунодефіцитні стани та новоутворення.</p>	Лекція	[1-8]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу
<p>Лекція 5. Новоутворення органів дихання. Реактивні та передпухлинні зміни епітелію. Пухлини легень. Плоскоклітинний рак. Високодиференційована аденокарцинома.</p>	Лекція	[4,6,9]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу
<p>Лекція 6,7. Пухлини шлунка і кишечника. Аденокарцинома шлунка з високим ступенем диференціювання. Аденокарцинома з низьким ступенем диференціювання. Недиференційований рак кишечника.</p>	Лекція	[2,3,5,7]	Опрацювання лекції, 4 год	0	Згідно розкладу
<p>Лекція 8,9. Діагностика пухлин печінки і підшлункової. Доброякісні епітеліальні пухлини печінки. Злоякісні новоутворення</p>	Лекція	[2-8]	Опрацювання лекції, 4 год	0	Згідно розкладу

печінки. Пухлини протоків підшлункової залози. Ацинарний рак. Інсулома.					
Тема 1. Предмет і методи цитогістологічного дослідження пухлин.	Практичне заняття	[1,4,6,10]	2 год	1-5	Згідно
Тема 2. Загальні ознаки пухлин.	Практичне заняття	[1,4,6,10]	2 год	1-5	розкладу
Тема 3. Теорії виникнення пухлин.	Практичне заняття	[4,6,9]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 4. Протипухлинний імунітет.	Практичне заняття	[1,4,6,10]	2 год	1-5	розкладу
Тема 5. Новоутворення органів дихання.	Практичне заняття	[2,3,5,7]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 6. Пухлини шлунка.	Практичне заняття	[1,4,6,]	2 год	1-5	розкладу
Тема 7. Пухлини кишечника.	Практичне заняття	[1,6,8,10]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 8. Пухлини печінки.	Практичне заняття	[6,8,]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 9. Пухлини підшлункової.	Практичне заняття	[1,6,8,10]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Змістовний модуль 2. Пухлини статевих органів і органів сечовиділення.					
Лекція 10,11. Пухлини передміхурової залози і яєчка. Доброякісні процеси. Злоякісні пухлини.	Лекція	[7,8]	Опрацювання лекції, 4 год	0	Згідно розкладу

Лекція 12,13. Діагностика пухлин шийки матки і матки. Передпухлинні стани. Пухлини шийки матки. Пухлини тіла матки.	Лекція	[1-4]	Опрацювання лекції, 4 год	0	Згідно розкладу
Лекція 14. Новоутворення органів сечовиділення. Сечовий міхур, доброякісні процеси. Епітеліальні та не епітеліальні пухлини. Метастатичні і вторинні пухлини.	Лекція	[2-8]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу
Лекція 15. Новоутвори нирок. Доброякісні процеси. Злоякісні епітеліальні, нефробластичні, неепітеліальні і вторинні пухлини.	Лекція	[2-8]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу
Тема 10. Пухлини передміхурової залози.	Практичне заняття	[1-6]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 11. Пухлини яєчка.	Практичне заняття	[4-8]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 12. Пухлини шийки матки.	Практичне заняття	[6,10]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 13. Пухлини тіла матки.	Практичне заняття	[1-8]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 14. Пухлини органів сечовиведення.	Практичне заняття	[6,10]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 15. Пухлини нирки.	Практичне заняття	[1-8]	2 год	1-5	Згідно розкладу
6. Система оцінювання курсу					
Загальна	<i>Поточний контроль здійснюється під час проведення</i>				

**система
оцінювання
курсу**

лекційних, практичних, індивідуальних занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи. Оцінки у національній шкалі («відмінно» – 5, «добре» – 4, «задовільно» – 3, «незадовільно» – 2), отримані студентами, виставляються у журналах обліку відвідування та успішності академічної групи.

Модульний контроль (сума балів за окремих змістовий модуль) проводиться на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. Завданням модульного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу (теми), вироблення навичок проведення розрахункових робіт, вміння вирішувати конкретні ситуативні задачі, самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислювати зміст даної частини дисципліни, уміння публічно чи письмово подати певний матеріал.

Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі заліку.

Залік – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо. Оцінка знань студентів здійснюється за 100 бальною шкалою:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
80 - 89	B	добре	
70 - 79	C		
60 - 69	D	задовільно	
50 - 59	E		
26 - 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

**Вимоги до
письмової
роботи**

Підсумкова письмова робота виконується у формі комплексної контрольної роботи. Білет містить 4 описові запитання.

<u>Семінарські заняття</u>	Кожне практичне заняття оцінюється в 5 балів, по 10 балів студент може отримати за написання комплексної контрольної роботи.
<u>Умови допуску до підсумкового контролю</u>	Студент допускається до складання заліку, якщо впродовж семестру він набрав сумарно 25 балів і вище.
<u>7. Політика курсу</u>	
<p><u>Організація навчального процесу здійснюється на основі кредитно-модульної системи відповідно до вимог Болонського процесу із застосуванням модульно-рейтингової системи оцінювання успішності студентів. Зараховуються бали, набрані при поточному опитуванні, самостійній роботі та бали підсумкового контролю. При цьому обов'язково враховується присутність студента на заняттях та його активність під час практичних робіт.</u></p> <p>Недопустимо: пропуски та запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (крім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача); списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання, наявність незадовільних оцінок за 50% і більше зданого теоретичного і практичного матеріалу.</p>	
<u>8. Рекомендована література</u>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Клінічна лабораторна діагностика. Практикум / Луцик Б.Д., Лаповець Л.Є., Порохнавець Л.Є. і ін.- Львів: Видавництво Тараса Сороки, 2011. – 288 с. 2. Коханевич Е.В., Ганина К.П., Суменко В.В. Кольпоцервикоскопия: Атлас. - К.: Вища шк. - 1997. - 50 с. 3. Посібник з клінічної лабораторної діагностики./Під ред. Денисюка В.Г./ К.: Вища школа, 1994. - 423 с. 4. Шабалова И.П. Цитологический атлас. Критерии диагностики заболеваний шейки матки. М.: 2001. 5. Вуд М.Э. Пал А.В. Секреты гематологии и онкологии. – М.: Издательство Бином, 2001. - 558 с. 6. Онкологія. /За ред. В.П.Баштана, А.Л.Одабашьяна, П.В.Шелешка - Тернопіль; Укрмедкнига, 2003.- 316с. 7. Онкологія: Підручник - 3-те видання, перероб. і доп./Б.Т.Білинський, Н.А.Володько, А.І.Гнатишак, О.О.Галай та ін.; За ред. Б.Т.Білинського - К. Здоров'я, 2004. - 528с. 8. Алгоритмы современной онкологии. /Под редакцией Щепотина И.Б., Бондаря Г.В., Ганула В.Л. - К.: Книга плюс- 2006. 9. Бойко Т.Л. Клінічні лабораторні дослідження: підручник.- Київ: Медицина, 2010.- 352 с. 	

Викладач _____ доц. Случик І.Й.